



Lcus

T

KRUSTPILS NOVADA SIEVIEŠU  
TAUTAS TĒRPS

Krustpils novads ir viens no mazākajiem Latvijas tautas tērpu novadiem, bet šā novada mākslinieciskā kultūra bijusi tik augsta, ka tā ietekmējusi arī apkārļējos novadus.

Greznākais apģērba gabals bija sagša. Sagšas rakstu ziņa bija joti dažādas. Sagšu rotājot, greznākās rakstu joslas lika sagšas galos, šaurākās — vienā vai abās malās. Galu joslas veidoja trīs blakus sakārtotas rakstu rindas, pie kam vidējā bija platāka par malējām. Starp galvenajām rindām vēl šuva starprakstu rindas. Sānu joslas parasti tika veidotās no vienas rakstu rindas. Rakstu joslas nobeidzās ar izskauju rakstiem, t. s. krūmiem. Vecākajām sagšām rakstu joslas šuva ar krustdūrieniem, vēlāk ar svītru dūrieniem un spodrūvumā ar zaļām dzeltenām, sarkanām un zilām vilnas dzījām.

Sagšas galos virs baltājām velku bārkstīm piešuva celu apaudu ar krāsainām, posmos austām bārkstīm, bet gar malām tikai krāsainu celu apaudu. Sagšu sedza pāri abiem pleciem un uz krūtīm sasprauda ar burbuļsaktu vai greznu sudraba saktu, kas bija rotāta ar sarkaniem stikla akmentiņiem un sudraba pakariņiem.

Vainagi Krustpils novadā parasti bija šauri. Sievas valkāja baltas torņa cepures. Cepures priekšējo malu rotāja ar sarkanbaltu vienvirziena izvilkuma josliņu un izšūtu tilla mežgini.

Krekli bija dažādi. Šai zīmējumā redzamais kreklis ir ar allokāmu apkakli, iešūtiem uzplečiem un valējiem piedurķu galīem. Apkakli un piedurķu galos rotāja ar nelielu, sarkaniem un baltiem diegiem šūtu rakstiņu. Apkakles malu noslēdza no auduma veidoti zobīni, bet piedurķu galos šuva nelielas diegu cilpiņas. Interesants bija uzpleča iestrādājuma veids. Uzplečus ar pārējo kreklu daļu savienoja ar uzstieptiem baltiem diegiem, kuros ielocīja nelielu rakstiņu. Kreklu pie kakla sa-sprauda ar mazu sudraba saktiņu.

Brunči parasti bija sīki rūtāini un diezgan vienveidīgi. Brunčus apjzoja ar jostu, ko auda no krāsainām dzījām. Kā brunču, tā jostu krāsas bija joti saskanotas.

ЖЕНСКИЙ НАРОДНЫЙ КОСТЮМ  
КРУСТИПИЛСКОГО РАЙОНА

Кrustpilsский район является одним из самых маленьких районов народного костюма Латвии, но художественная культура этого района была настолько высока, что оказала влияние и на соседние районы.

Наиболее роскошной частью праздничной одежды была сагша. В отношении узоров сагши были весьма разнообразны. При украшении наибольее богатые полосы узоров размещали на концах сагши, узкие — на одном или обоих краях. Конечные полосы состояли из трех рядом расположенных рядов узоров, причем средняя полоса была шире крайних. Между основными рядами вышивали еще ряды промежуточных узоров. Полосы узоров заканчивались убывающим узором — «кустами». Раньше узоры сагши вышивали крестиком, а позже гладью зелеными, желтыми, красными и синими шерстяными нитками.

К концам сагши над белой бахромой из основы пришивали вытканную на дощечках кайму с цветной бахромой, тканной звеньями, а к краям пришивали лишь цветную кайму. Сагшу надевали на плечи и на груди застегивали пряжкой с «пузырями», так называемой «бурбульсактой», или богатой серебряной сактой, укращенной красными стеклышками и серебряными привесками.

Головные венки в Крустпилском районе обычно были узкие. Замужние женщины носили белые башневидные шапки — «торня цепурес». Передний край шапки украшали красно-белым мережчатым узором и вышитыми тюлевыми кружевами.

Рубахи были весьма разнообразны. На рисунке видна рубаха с отложным воротником, насточенными наплечьями и свободными концами рукавов. Воротник и концы рукавов украшали небольшим узором, вышитым красными и белыми нитками. Край воротника заканчивался зубчиками, сделанными из ткани, а на концах рукавов пришивали небольшие нитянные петельки. Рубаху у шеи скрепляли маленькой серебряной сактой.

Юбки обычно были в мелкую клетку и очень однообразны. Их повязывали поясами из цветной пряжи. Большое внимание уделялось сочетанию красок.

WOMEN'S NATIONAL COSTUME  
OF THE KRUSTPILS DISTRICT

This costume was confined to a very small area, yet one that stood on such a high artistic level that it had a wide range of influence.

The most decorative article was the «sagsha» — a woollen shawl — which was most variegated in design. Broad borders of embroidery ran along its side edges, and a narrow one along one or both of its top and bottom hems. The embroidery along the side edges formed three rows, the central one broader than the other two. Between them smaller ornaments were stitched. The top and bottom hems were usually bordered with one band of embroidery, edged in with a kind of feather-stitch («kruhmu raksts»). The older type of sagsha was embroidered in cross-stitch, while later on this was superseded by stem-stitch and satin-stitch in green, yellow, red and blue wool.

Along the side edges, the sagsha was trimmed with white fringes to which a coloured fringe — made on flat little sticks and arranged in groups of tassels — was attached. The sagsha was put about the shoulders and fastened in front with a «burbulsakta» («bubble-brooch»), or a decorative silver «sakta» spangled with red glass stones and adorned with silver pendants.

The coronet was usually low. Married women wore tall tower-shaped hats, embroidered along the front edge in red-and-white one-way drawn-thread work and trimmed with an embroidered length of tulle.

The blouses varied. The one represented here has a turn-down collar, an inset yoke and loose long sleeves. The collar and sleeves are embroidered with small ornaments in red and white. The collar has a dented edge, while the sleeve is trimmed with little loops. The yoke is attached to the rest of the blouse with a loose joining seam of white thread, into which a fine pattern is worked. The blouse is fastened at the neck with a small silver «sakta» (brooch).

The skirt was usually woven in small chequers. The woven sash was brightly coloured, the whole colour-scheme being carefully matched.



COSTUME NATIONAL DE FEMME  
DE LA RÉGION DE KRUSTPILS

La région de Krustpils est une des régions les plus restreintes du costume national letton; cependant la culture artistique y fut si élevée qu'elle répandit son influence dans les régions avoisinantes.

La pièce la plus somptueuse de ce costume, comme nous l'avons déjà écrit dans la description précédente de la région de Krustpils, était le châle «sagša». La composition des ornements de la «sagša» offrait une grande variété. Les bandes les plus somptueuses agrémentaient les extrémités; des bandes plus étroites ornait un bord ou les deux. La bande des extrémités comportait trois rangs d'ornements, dont celui du milieu était plus large que les deux autres. Les intervalles du rang principal étaient couverts d'une rangée de motifs brodés. Les bandes des côtes n'avaient d'habitude qu'un rang d'ornements. Ces bandes étaient suivies de fins motifs formant des branchages. Les plus anciennes «sagšas» avaient des bandes brodées au point de tige ou au plumetis avec de la laine verte, jaune, rouge et bleue.

Les extrémités, au-dessus des franges blanches faites à même, étaient encore agrémentées d'un galon multicolore tissé avec des planchettes et pourvu de franges entrelacées. Les bords n'étaient ornés que du galon multicolore. La «sagša» entourait les épaules et se fixait sur la poitrine par la broche à «bulles», appelée «burbulsakta» ou par une riche «sakta» d'argent à pendentifs, incrustée de pierrettes en verre rouge.

Les couronnes de la région de Krustpils se faisaient d'habitude étroites. Les femmes mariées portaient des coiffes blanches, en forme de tour «torņa cepurēs». Le bord de devant était agrémenté d'une bande de broderies ajourées exécutées au fil rouge et au fil blanc et d'une dentelle de tulle brodé.

Les blousons variaient. Sur le dessin ci-dessus on représente un blouson à col rabattu, aux épaules cousues et aux manches droites. Le col et la partie inférieure des manches sont ornés de fines broderies en fils rouges et blancs. Une découpe de petits festons borde le rabat du col. Le bord des manches est terminé par de fines brides brodées. Les blousons se fermaient au cou par une petite «sakta» d'argent.

Les jupes se faisaient d'habitude à petits carreaux assez uniformes. Elles se resserraient par une ceinture tissée en plusieurs tons. Le coloris des jupes et des ceintures s'accordait toujours harmonieusement.